

УДК 327.57:355:94(477+474)“1991/2018”

DOI: 10.33099/2707-1383-2019-34-4-81-94

*Красножон Н. Г., кандидат історичних наук,
доцент ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет імені
Григорія Сковороди»*

УКРАЇНСЬКО-ЛАТВІЙСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД 1991–2018 РР.

У статті розглядаються основні форми та методи українсько-латвійського співробітництва у військовій сфері. Значна увага приділена місцю і ролі, яку відіграє Латвія в процесі інтеграції України до структур ЄС та НАТО. Наголошується, що в умовах збройної агресії Російської Федерації щодо України та загрози безпеки у Європі, Латвія надає Україні військову і економічну допомогу, як в рамках НАТО, так і на двосторонній основі. Латвія також виступає надійним союзником України на зовнішньополітичній арені, всіляко підтримує українські ініціативи і тим самим сприяє зростанню її міжнародного авторитету.

У статті зазначається, що в умовах російської збройної агресії проти України дедалі актуальнішою стає необхідність посилення українсько-латвійського співробітництва у військовій сфері, оскільки це відповідає життєвим інтересам обох держав.

Ключові слова: *військова сфера, концепція, договори, українсько-латвійське співробітництво, збройна агресія, ЄС, НАТО.*

Актуальність теми полягає в тому, що в сучасних умовах Латвія слугує для України своєрідним дороговказом у визначенні інтеграції з європейськими країнами та з подальшим набуттям Україною членства в ЄС. Латвія є безумовним прихильником інтеграції України до ЄС та НАТО, оскільки для самої

Латвії членство в євроатлантичних та європейських структурах стало практично синонімом її незалежності, передусім від російського впливу. Нинішня зовнішня політика Латвії, яка отримала значний обсяг допомоги від північно-європейських країн-членів ЄС, визначається певним «почуттям обов'язку та

етики», сутність якого полягає у формулі: «ми отримали багато допомоги, тепер наша черга допомагати іншим»[1].

Ступінь дослідження теми. Тематиці співробітництва України та Латвії у військовій сфері в історіографії не приділено достатньої уваги. Дотично ця проблема розглядалася в дослідженнях О. Коцюруба, М. Гладиш, К. Зарембо, Р. Гусейнова. Однак в їх наукових розробках розглядалися лише окремі аспекти українсько-латвійської військової співпраці. Зокрема К. Зарембо розкриває основні доктринальні положення військової концепції Латвії та місце в ній України. О. Коцюруба та М. Гладиш роблять акцент на окремих практичних аспектах військової співпраці, зокрема навчання українських військовослужбовців за програмами НАТО тощо.

Однак, окремої наукової розвідки, яка б системно висвітлила всі етапи українсько-латвійського військового співробітництва, немає.

Виклад основного матеріалу. З розпадом СРСР і проголошенням незалежності України 24 серпня 1991 року перед молодією українською державою постало питання військової співпраці з країнами Балтії загалом і Латвійською Республікою зокрема. Так, поряд із задекларованими міждержавними безпековими зобов'язаннями, було укла-

дено і відповідні міжвідомчі угоди, в яких передбачалася безпосередня співпраця у військовій галузі. Зокрема, 12 липня 1994 року було підписано Угоду між Міністерством оборони України і Міністерством оборони Латвійської Республіки (поновлено Угоду між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Латвійської Республіки про співробітництво у сфері оборони від 15 грудня 2010 року) [2]. У подальшому договірна база між обома країнами у сфері військового співробітництва лише поглиблювалася та розширювалася. Про це, зокрема, свідчить Протокол про поглиблення співробітництва між Міністерством оборони України і військовим відомством Латвійської Республіки від 20 вересня 1995 року, Угода між Державним комітетом у справах охорони державного кордону України та Державною прикордонною охороною Латвійської Республіки про співробітництво з питань охорони державних кордонів від 13 липня 1999 року, а також Протокол про співробітництво між Державним комітетом у справах охорони державного кордону України і Департаментом прикордонної охорони Естонської Республіки від 8 грудня 1999 року [3].

Оцінюючи військове співробітництво між Україною та Латвією, вважаємо за необхідне також звернути увагу

на оборонну доктрину Латвії початку 2000-х рр. Найбільш повно вона викладена в Концепції національної оборони Республіки Латвія від 7 серпня 2001 року. Згідно з цією Концепцією, національна оборона повинна будуватися на тісній і професійній співпраці між військовими та цивільним населенням з метою подолання національних загроз і захисту від воєнної агресії. Такий підхід також є принципом загальної оборони [4, с. 2]. У відповідності з Концепцією, Збройні сили Латвії повинні у випадку зовнішньої агресії згідно з принципом територіальної оборони «...утримати контроль над значною частиною національної території, таким чином здобуваючи час для залучення міжнародної політичної і військової допомоги» [4, с. 3].

В документі особливо підкреслюється, що «Латвія повинна бути готовою отримувати зовнішню цивільну і військову допомогу шляхом включення додаткових збройних сил до її оборонної системи, забезпечення їх постачання, підтримки і співробітництва у виконанні окремих бойових завдань і завдань із навчання» [4, с. 6]. Відповідно мова йшла про інтеграцію до НАТО як першочергову мету політики безпеки Латвії, що дозволить протистояти агресивним діям проти неї. В розділі 11 Концепції безпеки Республіки

Латвія від 1997 року зазначається, що «беручи до уваги сучасний військовий потенціал Латвії, її оборона повинна базуватись на стримуванні і політичному вирішенні воєнних проблем» [5, с. 6].

Слід зазначити, що латвійська концепція наголошує на необхідності співробітництва з іншими країнами, в тому числі з Україною. Таке співробітництво, як видно зі змісту Концепції, розглядається як «один з головних засобів інтеграції в європейські і трансатлантичні структури, а також як гарантія політичної і економічної незалежності самої Латвії. Політика безпеки Латвії базується на тезі, що загроза будь-якій прибалтійській країні є загрозою всім державам субрегіону» [6, с. 17].

Наступний крок співпраці у військовій сфері між Україною та Латвією, пов'язаний зі вступом останньої у 2004 році до євроатлантичних структур – ЄС та НАТО. Відповідно і військове співробітництво України із Латвією почали будувати через призму діяльності цих структур. Варто зазначити, що членство Латвії в НАТО дозволило розширити горизонти взаємовідносин та лобювання спільних інтересів, особливо в умовах сучасних безпекових викликів.

Латвія є активним зовнішнім партнером України у поглибленні взаємо-

відносин з ЄС та НАТО, вона сприяє євроатлантичному руху України через надання консультацій з питань оборонного характеру та виконання положень НАТО «Партнерство заради миру», у якій наша країна бере участь з 1994 року. Врешті, за президентства В. Ющенка, Україна і сама виявляла інтерес до членства в Альянсі та його програм, про що неодноразово наголошувалося на офіційних зустрічах президентів. 27–28 квітня 2006 р. В. Ющенко відвідав Ригу, де зустрічався із президентом Латвійської Республіки В. Віке-Фрейберга, де обговорили проблеми партнерства в напрямку інтеграції до євроатлантичних спільнот. «Ми вважаємо, що кожна незалежна держава, – наголошувала президент Латвії, – має обирати свій механізм забезпечення безпеки, вибирати своїх партнерів у співпраці. Ми зробили свій вибір, і також Україна зробила свій вибір – інтеграцію в євроатлантичні структури» [7]. В. Віке-Фрайберга також зазначила, що дуже важливим є питання про адаптацію Збройних сил України до стандартів НАТО для того, щоб отримати членство в Альянсі.

Як показав подальший розвиток подій, ці слова виявилися пророчими для України, з огляду на сьогоденню ситуацію, в якій опинилася наша держава у зв'язку з російською агресією.

Підтримуючи Україну в її прагненні приєднатися до НАТО, з 2009 року Латвія разом з іншими балтійськими республіками (Литвою та Естонією) надає активну підтримку реалізації програми «Східного партнерства» [8]. Метою програми є сприяння процесам реформ у країнах-партнерах, зокрема шляхом укладення угод про асоціацію, а також лібералізацію візового режиму. Зазначена ініціатива надає додаткові можливості знизити бар'єри між Україною і країнами ЄС та їх східними сусідами, які обмежують використання їх транзитного потенціалу. Крім того, активна участь Латвії в реалізації програми «Східного партнерства» позитивно впливає на імідж ЄС.

За часів президентства В. Януковича були згорнуті усі євроатлантичні програми. Україна на початку 2010 року відклала своє рішення про вступ до НАТО. Проте згортання євроінтеграційного курсу не вплинуло на взаємовідносини України та Латвії у військовій сфері і підтримку чергових проектів. Так, у квітні 2010 року представники Міністерств оборони України та їх латвійські колеги обговорили перспективи подальшого розвитку співробітництва між оборонними відомствами та збройними силами двох країн. Переговори військових делегацій на чолі із заступником міністра

оборони України Б. Андресюком та державним секретарем Міністерства оборони Латвії Я. Сартсом пройшли у Києві. Сторони детально обговорили можливі напрями розвитку військового співробітництва між Україною і Латвією як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних багатосторонніх ініціатив, зокрема Скандинавсько-Балтійської ініціативи Nordic-Baltic. Серед визначених сторонами напрямів співробітництва – захист навколишнього середовища від наслідків військової діяльності, підготовка кадрів для латвійської армії у вищих військових навчальних закладах України, підготовка вузькоспеціалізованих військових українських кадрів, зокрема водолазів, на території Латвії [9].

Слід зазначити, що Латвія сприйняла російську агресію проти України як екзистенційну загрозу, поєднану зі «страхом перед найгіршим», що Росія здійснить подібну атаку на Латвію, чи то у відкритий, чи то гібридний спосіб [6]. Частка людей, які сприймали Росію як загрозу, зросла з 30-40% до 60% наприкінці 2014 року [10].

Серед країн Балтії Латвія відчуває найбільшу загрозу не лише через колишню належність до Радянського Союзу і географічне розташування, а й через значну частку негромадян (приблизно 223 тисячі), російських грома-

дян (близько 55 тисяч), а також російськомовного населення, яке проживає на її території (до 27% від загальної кількості населення [8]).

Виходячи із зазначених сентенцій основний зовнішньополітичний документ Латвії – «Щорічний звіт міністра закордонних справ» за 2016 р. наголошував на необхідності тісної співпраці у форматі НАТО та сприянні безпеці та стабільності вздовж кордонів ЄС [9]. Латвійська оборонна концепція 2016 року, підготовлена на тлі подій українсько-російського протистояння, підтверджує, що Росія є основною загрозою наявному світовому безпековому порядку, а також безпосередньою загрозою безпеці Латвії. Це пояснює, чому Латвія була і залишається послідовним прихильником політики санкцій проти Росії та неодноразово в рамках ООН та ОБСЄ висловлювала занепокоєння щодо ситуації в Україні, засуджуючи порушення Росією Гельсінського заключного акту, посягання на територіальну цілісність та неподільність України, а також погіршення ситуації з правами людини в Криму [10].

Події в Україні стали частиною публічної дипломатії Латвії і вплинули на її поведінку у рамках багатосторонніх форумів, проведених в рамках ЄС і НАТО, де Латвія працює над зміцнен-

ням єдності держав Балтії у контексті збереження санкцій, зокрема, через головування у Раді ЄС [11]. Аналогічних заходів було вжито і в інших форматах, наприклад, на тристоронньому рівні, через координацію публічного комюніке голів парламентів країн Балтії від 15 березня 2014 року та 5 листопада 2015 року, після візиту тодішнього прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка [12]. Скоординовані заяви було зроблено через інші регіональні формати, такі як Балтійська рада міністрів або березнева заява голів парламентів України, Молдови, Польщі, Литви та Латвії проти будівництва Росією газопроводу «Північний потік-2».

Примітно, що російська агресія не лише не змінила двосторонні відносини України з Латвією, а й сприяла трансформації самосприйняття та ідентичності самої Латвії. Як показує аналіз опрацьованих латвійських джерел, російська агресія та опір їй України показали латвійцям справжню цінність членства їхньої країни в ЄС та НАТО. Сьогодні наратив про «Україну, яка веде війну за ЄС», який практично табуований у деяких столицях ЄС, має популярність серед більшості громадян Латвії. Саме виходячи із зазначеного наративу, у рамках програми виконання зобов'язань, взятих під час Варшавського саміту НАТО, у 2018 році Латвія

поставила за мету досягнути показника оборонних видатків у 2% ВВП [13], що повинно призвести до зміцнення державної стійкості та соціальної згуртованості латвійського суспільства, а також до підвищення оборонного та стримувального потенціалу держави. Поряд з цим, передбачається також розміщенням на території Латвії 1138 службовців ротаційних сил НАТО [14].

За даними веб-сайту МЗС Латвії, у 2014 році Україна стала основним бенефіціаром латвійської підтримки в рамках політики співпраці у сфері розвитку. У 2016 році понад 40% від загального обсягу двостороннього фінансування Міністерства закордонних справ Латвії, спрямованого на співпрацю в сфері розвитку, було інвестовано в безпеку та розвиток України. В абсолютних показниках обсяг підтримки Латвії для розвитку України склав близько 440 тис. євро в 2016 році (порівняно з 520 тис. євро у 2015 році та 490 тис. євро у 2014 році) [15].

В нинішніх умовах Україна стала своєрідним форпостом у стримуванні російської агресії. Тому актуальною стала тема активізації співпраці між обома країнами у військовій сфері. З цього приводу у 2014 році відбулося кілька офіційних зустрічей та візит 23–24 вересня до Києва міністра оборони Латвії Р. Вейоніса, під

час якого було обговорено латвійські можливості надання підтримки ЗСУ. Того ж року військовослужбовці національних Збройних сил Латвії брали участь у тактичних навчаннях «Rapid Trident-2014», які проходили на території міжнародного центру миротворчості і безпеки Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у Львові.

Розуміючи зростання безпекових викликів в балто-чорноморському регіоні, все активнішими почали ставати і міжнародні заходи у цьому напрямі. Після проведення у вересні 2014 року самміту в Уельсі (Wales summit NATO) держави-члени НАТО заснували п'ять цільових фондів з метою допомогти Україні підвищити свій рівень безпеки. З вказаних п'яти цільових фондів, Латвія разом з Литвою була залучена до цільового фонду з модернізації системи командування, управління, комунікації і комп'ютеризації [16].

Латвія також надає Україні активну допомогу, приймаючи на лікування та навчання українських військовиків. Так, зокрема у 2017 р. коштом Латвійської Республіки лікувалося 25 поранених українських бійців. Найактивніше військова співпраця у діалозі Україна – Латвія почала розвиватися з 2015 року. В цей час основні зусилля Міністерства оборони України у сфері

міжнародного співробітництва, а звідси і у балтійському секторі, були зосереджені на використанні механізму міжнародних консультацій зі світовою спільнотою для забезпечення миру, суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України; підтриманні діалогу з ключовими партнерами України, державами-сусідами, іншими провідними державами світу та міжнародними безпековими організаціями; реалізації заходів щодо європейської інтеграції України та адаптації національного законодавства в оборонній сфері до європейських стандартів; поглибленні співробітництва з НАТО з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства в цій організації; оснащенні Збройних Сил України модернізованими і новими зразками озброєння та військової техніки тощо.

Відповідно у 2015 році значно поглибилось воєнно-політичне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Латвійської Республіки. Зокрема, у цьому році Латвія поряд з Естонією взяла на себе фінансування навчання українських військових у Балтійському оборонному коледжі (БалтДефКол, Baltic Defense College), що знаходиться у м. Тарту, Естонія.

Співпраця у контексті оборони між нашими країнами значно поживи-

лася і у 2016 році. Окремо необхідно зазначити залучення військових інструкторів Збройних Сил Латвійської республіки до процесу створення в Збройних Силах України Сил спеціальних операцій за стандартами НАТО. 24 листопада цього року за підтримки Надзвичайного і Повноважного Посла України в Латвійській Республіці Є. Перебийніса відбулася зустріч начальника Генерального штабу Збройних Сил України В. Муженка з командувачем Національних Збройних сил Латвійської Республіки генерал-лейтенантом Р. Граубе. У ході переговорів було обговорено актуальні питання двостороннього співробітництва в оборонній та безпековій сферах в Україні й Балтійському регіоні, виклики, які постали перед обома країнами, способи реагування на них та інструменти реального вирішення проблемних питань, пов'язаних з відкритою агресією Росії.

Особлива увага також була звернута на питання стратегічних комунікацій, що надасть необмежені можливості у протистоянні на фронті інформаційної війни та засилля російської пропаганди. Такою ж насиченою та плідною була зустріч В. Муженка з Міністром оборони Латвійської Республіки Р. Бергманісом, на якій йшлося про навчання українських військовослужбовців

інструкторами латвійської складової багатонаціональної навчальної групи «Україна», у якій задіяні представники зі Сполучених Штатів, Канади, Великобританії, Литви, Латвії, Польщі та Естонії. Переговори з міністром згодом перейшли у повноформатну роботу зустріч двох делегацій з акцентом на питаннях розвитку та застосування найкращого досвіду, який накопичений представниками Командування сил спеціальних операцій Національних Збройних сил Латвійської Республіки для українських колег із Сил спеціальних операцій Збройних Сил України.

Продовжуючи офіційні візити, 4 квітня 2017 року Президент України П. Порошенко у Ризі зустрівся з Президентом Латвійської Республіки Р. Вейонісом. У ході зустрічі П. Порошенко наголосив на важливості військової співпраці та допомоги у реформуванні Збройних Сил України, підготовки та реабілітації українських військових тощо. У свою чергу Р. Вейоніс підкреслив, що його країна, як і все міжнародне співтовариство, категорично засуджує агресивні дії Росії і твердо підтримує Україну [17]. Р. Вейоніс висловив повну підтримку Нормандського формату та Тристоронньої контактної групи, які покликані сприяти повному виконанню Мінських домовленостей. Президент Латвії також

висловив переконання, що перегляд європейської санкційної політики по відношенню до Росії можливий лише за повної імплементації Мінських домовленостей: виведення військових формувань, найманців та військової техніки з території України та повний контроль Україною українсько-російського кордону. Він особливо підкреслив, що дуже важливим є продовження політики підтримки України з боку Європейського Союзу [18].

Тож підтримка України та продовження військової співпраці були офіційно скріплені офіційними заявами очільників держав.

У 2017 році Латвія надала 23 тонни гуманітарної допомоги у східні території України. Також Надзвичайний та Повноважний посол Латвії в Україні Ю. Пойканс у лютому провів дводенну офіційну зустріч у рамках співпраці з Національною Гвардією України, з місцевими органами самоврядування, громадськими організаціями [19]. Загалом Латвія займає позицію допомоги біженцям, лікування та психологічної реабілітації поранених українських військових, лікування яких частково фінансує з власного бюджету. Вартість допомоги, яку Латвія передала Україні уже перевищує 1,5 млн євро.

Це обладнання для лікарень, предмети першої необхідності для військових на передовій, допомога родинам переселенців із зони проведення АТО. У цих проєктах задіяні громадські організації, що діють на території Латвії, найбільшою з яких є «SOS допомога Україні».

Продовжуючи співпрацювати у різноманітних площинах забезпечення миру та спокою, 6–7 квітня 2017 року у Києві проходив 10-й безпековий форум за участі також і прем'єр-міністра Латвії М. Кучінкіса.

Отже, в умовах збройної агресії Російської Федерації щодо України та загрози безпеки і спокою у Європі, Латвія надає Україні військову і економічну допомогу, як в рамках НАТО, так і на двосторонній основі. Це і допомога в лікуванні і реабілітації наших воїнів, і активна допомога у забезпеченні професійними експертами-консультантами з ведення бойових дій та тактичної медицини, гуманітарна допомога жителям прифронтових районів тощо. Латвія також виступає надійним союзником України на зовнішньополітичній арені, всіляко підтримує українські ініціативи і тим самим сприяє зростанню її міжнародного авторитету.

Список використаних джерел і літератури

1. Katerina Kesa, “Latvian and Lithuanian Policy in the Eastern Neighbourhood: Between Solidarity and Self Promotion”. In Perspectives. Special Issue: Identity and Solidarity in Foreign Policy: Investigating East Central European Relations with the Eastern Neighbourhood, Volume 19, No.2, 2011. URL: https://www.jstor.org/stable/23616146?seq=1#page_scan_tab_contents, p. 85.

2. Горбулін В. Українська політика національної безпеки: актуальні виклики – актуальні ISSN 2524-048X ЄВРОПЕЙСЬКІ ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ. – 2017. – № 8. 200 відповіді / Горбулін В., Литвиненко О. // Дзеркало тижня. 2009. № 11 (739). 28 березня – 4 квітня.

3. Ліпкевич С. Я. Історичний досвід входження колишніх членів організації Варшавського договору та держав Балтії до НАТО (в контексті перспектив України): автореф. дис. канд. іст. наук. Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2007. 19 с.

4. The National Defence Concept of the Republic of Latvia, 20 September 2001. URL: <https://www.mod.gov.lv/en/dokumenti> (дата звернення: 13.12.2019).

5. Security Concept of the Republic of Latvia (1997). P. 6. URL www.mod.lv/english/sec-politika/drosibas.htm.

6. Miniotaite G. The Baltic States: In Search of Security and Identity / COPRI Working Paper 14/2001. Copenhagen: the Copenhagen Peace Research Institute, 2001. 47 p. URL <http://www.copri.dk/publications/WP/WP%202001/14-2001.doc>.

7. President Viktor Yushchenko states hope for Ukraine’s accedence to NATO’s map in November 2006. Mode of Access: ISSN 2524-048X Європейські студії. 2017. № 8. 201 URL: https://www.ukrinform.net/rubric-other_news/352111-president-viktor-yushchenkostates-hope-for-ukraines-accedence-to-natos-map-in-november-2006-73689.html (Last Access: August 6, 2017). Title from the Screen.

8. Бетлій О. Аудит зовнішньої політики: Україна – Литва: дискусійна записка. К., 2016. 56 с.

9. Україна і Латвія обговорили військову співпрацю URL: <https://www.unian.ua/society/364750-ukrajina-i-latviyaobgovorili-viyskovu-spivpratsyu.html>.

10. Віктор Ющенко і Валдас Адамкус відзначають високий рівень співробітництва України і Литви і наголошують на перспективності енергетичних і транспортних проєктів двох країн. URL: <https://www.ukrinform.ua/>

rubric-polytics/411219-vktoryushchenko-valdas-adamkus-vdznachayut-visokiy-rven-spvrobnitstva-ukrani-litvinagoloshuyut-na-perspektivnost-energetichnih-transportnih-proektv-dvoh-kran- 520408.html.

11. Оборонна політика: потреба реформ Збройних Сил України. Збірник матеріалів за результатами публічних консультацій [За заг. ред. проф. Богатирьова Р. В.] – К.: Заповіт, 2011. –148 с.

12. Україна і Латвія обговорили військову співпрацю. URL: <https://www.unian.ua/society/364750-ukrajina-i-latviyaobgovorili-viyskovu-spivpratsyu.htm>.

13. Україна і Латвія обговорили військову співпрацю URL: <https://www.unian.ua/society/364750-ukrajina-i-latviyaobgovorili-viyskovu-spivpratsyu.htm>.

14. Martseniuk R. Military Cooperation of Ukraine and the Baltic States (1991-2017). - eustudies.history.knu.ua/ruslana-masteruk-vij.

15. МИД Латвии. URL: <http://www.mfa.gov>.

16. Бюлетень НАТО (липень 2016 р.) URL: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160627_1607-factsheet-nato-ukraine-support-ukr.pdf/

17. President about the Ukraine-Latvia cooperation: We share a common commitment to European values URL: <http://www.president.gov.ua/news/nas-obyednuye-spilnaviddanist-yevropejskimcinnostyam-prezi-40794> (Last Access: September 27, 2017). Title from the Screen.

18. Російській агресії ми можемо протистояти лише об'єднавши зусилля. URL: <http://www.president.gov.ua/news/rosijskij-agresiyi-mi-mozhemo-protistoyatilisheobyednavshi-40782>.

19. Павло Жебрівський зустрівся з делегацією Латвійської Республіки. URL: <http://snip.net.ua/20170222/pavlo-> ISSN 2524-048X – 2017. № 8. С. 208 - [zhebrivskyj-zustrivsyaz-delegatsiyeyu-latvijskoyi-respubliky](http://snip.net.ua/20170222/pavlo-).

References

1. Katerina Kesa, "Latvian and Lithuanian Policy in the Eastern Neighbourhood: Between Solidarity and Self Promotion". In Perspectives. Special Issue: Identity and Solidarity in Foreign Policy: Investigating East Central European Relations with the Eastern Neighbourhood, Volume 19, No.2, 2011. URL: https://www.jstor.org/stable/23616146?seq=1#page_scan_tab_contents, p. 85.

2. Horbulin V. Ukrainiska polityka natsionalnoi bezpeky: aktualni vyklyky – aktualni ISSN 2524-048X YeVROPEISKI ISTORYChNI STUDII. – 2017. – № 8. 200 vidpovidi / Horbulin V., Lytvynenko O. // Dzerkalo tyzhnia. 2009. № 11 (739). 28 bereznia – 4 kvitnia.

3. Lipkevych S. Ya. Istorychnyi dosvid vkhodzhennia kolyshnykh chleniv orhanizatsii Varshavskoho dohovoru ta derzhav Baltii do NATO (v konteksti perspektyv Ukrainy): avto-ref. dys. kand. ist. nauk. Nats. un-t «Lvivska politekhnika». Lviv, 2007. 19 s.

4. The National Defence Concept of the Republic of Latvia, 20 September 2001. URL: <https://www.mod.gov.lv/en/dokumentu> (дата звернення: 13.12.2019).

5. Security Concept of the Republic of Latvia (1997). P. 6. URL www.mod.lv/english/sec-politika/drosibas.htm.

6. Miniotaite G. The Baltic States: In Search of Security and Identity / COPRI Working Paper 14/2001. Copenhagen: the Copenhagen Peace Research Institute, 2001. 47 p. URL <http://www.copri.dk/publications/WP/WP%202001/14-2001.doc>.

7. President Viktor Yushchenko states hope for Ukraine's accedence to NATO's map in November 2006. Mode of Access: ISSN 2524-048X Yevropeiski studii. 2017. № 8. 201 URL: https://www.ukrinform.net/rubric-other_news/352111-president-viktor-yushchenkostates-hope-for-ukraines-accedence-to-natos-map-in-november-2006-73689.html (Last Access: August 6, 2017). Title from the Screen.

8. Betlii O. Audyt zovnishnoi polityky: Ukraina–Lytva: diskusiina zapyska. K., 2016. 56 s.

9. Ukraina i Latviia obhovoryly viiskovu spivpratsiu. URL: <https://www.unian.ua/society/364750-ukrajina-i-latviya-obgovorili-viiskovu-spivpratsiu.html>.

10. Viktor Yushchenko i Valdas Adamkus vidznachaiut vysokyi riven spivrobitnytstva Ukrainy i Lytvy i naholoshuiut na perspektyvnosti enerhetychnykh i transportnykh proektiv dvokh krain. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/411219-vktoryushchenko-valdas-adamkus-vidznachayut-visokiy-rven-spvrobtntstva-ukrani-litvinagoloshuyut-na-perspektivnost-energetichnih-transportnih-proektiv-dvoh-kran-520408.html>.

11. Oboronna polityka: potreba reform Zbroinykh Syl Ukrainy. Zbirnyk materialiv za rezultatamy publichnykh konsultatsii [Za zah. red. prof. Bohatyrova R. V.] – K.: Zapovit, 2011. –148 c.
12. Ukraina i Latviia obhovoryly viiskovu spivpratsiu. URL: <https://www.uni-an.ua/society/364750-ukrajina-i-latviyaobgovorili-viyskovu-spivpratsyu.htm>.
13. Ukraina i Latviia obhovoryly viiskovu spivpratsiu. URL: <https://www.uni-an.ua/society/364750-ukrajina-i-latviyaobgovorili-viyskovu-spivpratsyu.htm>.
14. Martseniuk R. Military Cooperation of Ukraine and the Baltic States (1991-2017). - eustudies.history.knu.ua/ruslana-masteruk-vij.
15. MYD Latvyy. URL: <http://www.mfa.gov>.
16. Biuleten NATO (lypen 2016 r.) URL: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160627_1607-factsheet-nato-ukraine-support-ukr.pdf/
17. President about the Ukraine-Latvia cooperation: We share a common commitment to European values URL: <http://www.president.gov.ua/news/nas-obyed-nuye-spilna-viddanist-yevropejskimcinnostyam-prezi-40794> (Last Access: September 27, 2017). Title from the Screen.
18. Rosiiskii ahresii my mozhemo protystoiaty lyshe obiednavshy zusyllia. URL: <http://www.president.gov.ua/news/rosijskij-agresiyi-mi-mozhemo-protistoyati-lishe-obiednavshi-40782>.
19. Pavlo Zhebrivskyi zustrivsia z delehatsiieiu Latviiskoi Respubliky. URL:<http://snip.net.ua/20170222/pavlo-> ISSN 2524-048X – 2017. № 8. S. 208 - zhebrivskyj-zustrivsyia-z-delegatsiyeyu-latvijskoyi-respubliky.

*Krasnozhon N.GH., Candidate of
Historical Sciences, associate professor
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii
Skovoroda State Pedagogical University*

UKRAINIAN-LATVIAN MILITARY COOPERATION IN THE PERIOD 1991-2018

The article discusses the main forms and methods of Ukrainian-Latvian military cooperation. It is pointed out that there is no separate scientific intelligence that would systematically cover all stages of Ukrainian-Latvian military cooperation. Considerable attention is paid to the place and role played by Latvia in the process of Ukraine's integration into EU and NATO structures. It is proved that Latvia is an active external partner of Ukraine in deepening its relations with the EU and NATO, it contributes to the Euro-Atlantic movement of Ukraine.

The study points out that in the context of Russia's armed aggression against Ukraine and the threat to security and peace in Europe, Latvia provides military and economic assistance, both within NATO and on a bilateral basis. It includes helps in the treatment and rehabilitation of wounded warriors, as well as providing professional expert-consultants in combat and tactical medicine, humanitarian assistance to residents of the pro-war areas and more. Latvia also acts as a reliable ally of Ukraine in the foreign policy arena, strongly supporting Ukrainian initiatives and thus promotes its international prestige.

The author of the article also notes that today, in the context of Russian armed aggression against Ukraine, the necessity of intensifying the Ukrainian-Latvian cooperation in the military sphere becomes more urgent, since it is in the vital interests of both states.

Key words: *military sphere, concept, Ukrainian - Litvian cooperation, armed aggression, EU, NATO.*